

zaterdag

10.12.2011

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Gloria Carlier

DECEMBER DANCE 11

Confluence

Akram Khan & Nitin Sawhney

A Sadler's Wells Production

Belgische
première

CULTURENTRUM
BRUGGE

CONCERTGEBOUW BRUGGE

DECEMBER
DANCE
11

Biografieën

Akram Khan is een van de meest gevraagde Britse choreografen van zijn generatie. Hij begon al op jonge leeftijd te dansen en studeerde nadien in Brussel bij Anne Teresa de Keersmaecker. In de late jaren 90 presenteerde hij zijn eerste solowerk, waarin hij zijn Bengaalse afkomst combineert met de ontwikkeling van echte moderne dans. Hij werkte samen met opmerkelijke gezelschappen als het Nationale Ballet van China en de London Sinfonietta, en met andere beroemde artiesten als Anish Kapoor en Sidi Larbi Cherkaoui.

Nitin Sawhney is een van 's werelds meest invloedrijke artiesten. Sawhney werkt als producer, songwriter, dj en multi-instrumentalist. Hij is een cultureel pionier en staat bekend om zijn grote veelzijdigheid en zijn talent om culturele grenzen te overstijgen. Als componist is hij vooral actief in de wereld van muziek, film, videogames, dans en theater (hij componeerde onder andere voor Cirque du Soleil). Sawhney gaf al acht studioalbums uit waarmee hij verschillende malen in de prijzen viel. Zijn doorbraak kwam er in 1999 met het album *Beyond Skin*. In 2002 werkte hij voor het eerst met Akram Khan, de start van een lange samenwerking.

Uitvoerders en programma

Akram Khan, Nitin Sawhney:
artistieke directie, compositie en performance
Eulalia Ayguade Farro, Konstandina Efthymiadou, Elias Lazaridis, Yen-Ching Lin, Andrej Petrovic: dans
Aref Durvesh: tabla & dholak
Ashwin Srinivasan: bansurifluit, zang
Bernhard Schimpelsberger: percussie
Ian Burdge: cello
Alies Sluiter: viool
Nicola Wells: zang

Fabiana Piccioli: lichtontwerp,
productieleiding
Kei Ito: kostuums
Yeast Culture – Nick Hillel: visuals
Andrej Petrovic: repetitor
David McEwan, Stephen Watson, Jeremy Lampard: klank
Sander Loonen: video, stagemanager

Antony Gormley: origineel setontwerp
(voor *zero degrees*)

Arthur Laurent: tourmanager voor Akram Khan Company
Tina Arena: tourmanager voor Nitin Sawhney & band

met dank aan Sidi Larbi Cherkaoui, Antony Gormley, Anish Kapoor

productie: Sadler's Wells (London)

Belgische première

Aansluitend: Slotfeest December Dance met dj PJ

DD''

in samenwerking met Cultuurcentrum Brugge

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Een symbiotisch partnerschap

‘*Confluence* was een idee waar we al een tijdje mee speelden’, vertelt Akram Khan. ‘Nitin en ik wilden iets dergelijks samen doen, maar we waren een beetje bang dat ...’ hij pauzeert even. ‘We zijn allebei nogal verlegen, en dus dachten we allebei, waarom zouden mensen een retrospectieve van ons willen zien?’

Khan is te bescheiden om het zelf te zeggen, maar het antwoord op deze retorische vraag is dat hij en Nitin Sawhney samen een creatief team vormen dat zijn gelijke niet kent. Elk van hen is opmerkelijk op zichzelf: Khan, een danser en choreograaf die een virtuoos is in zowel Indische klassieke *Kathak* als westerse hedendaagse stijlen; Sawhney is een componist die heel veel muziek heeft uitgebracht, die piano, gitaar, sitar en tabla heeft gestudeerd en bovendien als dj werkt. In stukken als *kaash* (2003), *zero degrees* (2005) en *bahok* (2008) hebben ze samen enkele van de meest intelligente, complexe en cultureel relevante Britse dansproducties van de 21e eeuw gecreëerd, waarbij ze tegelijk ook een magneet bleken voor even prominente medewerkers zoals de beeldende kunstenaars Anish Kapoor en Antony Gormley. Een retrospectieve als *Confluence* was dan ook een prettige onvermijdelijkheid, die eind november 2009 in première ging op *Svapnagata*, het festival rond Indische muziek en dans van Sadler’s Wells. En toch, hoewel het in essentie een samenvatting is van hun eerdere werken, was het eveneens te verwachten dat het Brits-Aziatische duo – die samen de curatoren waren van het festival – niet op hun lauweren zouden willen rusten, en dat ze er niet gewoon een rechttoe-rechtaan ‘greatest hits’ van zouden maken.

Khan vertelt: ‘Alistair (*Spalding, Chief*

Executive en Artistic Director van Sadler’s Wells, nvdr) zei tegen ons: ‘Het publiek kent Nitin via jouw werk, of het jouwe via dat van Nitin. Maar ze kennen jullie niet samen op het podium, en het is dat soort chemie dat we willen zien.’ Dus besloten we dat op het podium neer te zetten: de weg die we samen hebben afgelegd, met een soort van muzikaal of theateraal apparaat dat alle stukken met elkaar zou verbinden.’

Maar hoe begon hun ‘reis’ dan oorspronkelijk? ‘Blimey!’ antwoordt Sawhney, die in Rochester werd geboren. ‘Dat is al een hele tijd geleden. Wel, de eerste keer dat ik Akram zag optreden was ergens in het begin van de jaren 90, toen hij nog erg jong was, een tiener, die een *Kathak*-voorstelling bracht. Mijn moeder was een *Bharata Natyam*-danseres, een dansvorm die net als *Kathak* een van de belangrijkste Indische klassieke danskunsten is, en ik was dus erg geïnteresseerd en onder de indruk van zijn techniek. Ik heb dan een aantal jaren niet echt meer met hem gesproken, maar op een dag nam hij contact met me op om te vragen of we konden samenwerken, en we ontmoetten elkaar en dronken samen een koffie.’

Later die dag vroeg ik hetzelfde aan Khan. ‘Het was een vreemde ontmoeting, eigenlijk’, vertelt de Londenaar. ‘We kwamen elkaar tegen voor het kantoor waar ik om sponsoring was gaan vragen voor een tour met mijn klassieke werk, voor ik zelfs nog maar mijn gezelschap had opgericht. Hij herkende mij en kwam op me af en zei: “Hallo, ik ben een componist”, en zo zijn we over verschillende ideeën beginnen te praten. Ik was gefascineerd door zijn enthousiasme, zijn intelligentie en zijn gevoeligheid voor

Indische muziek, en toen hij vertelde dat hij ook piano en gitaar speelde, was ik bovendien verbijsterd door die ongewone combinatie. En dus beloofden we contact te houden, want ik had geen sponsoring op dat moment. Toen ik de Jerwood-prijs won, had ik plots meer mogelijkheden en ik gaf hem de opdracht een stuk voor mij te schrijven.’ Mag het dan gezegd worden dat het hun gedeelde, bijzonder ongewone cross-over van culturen en disciplines was die hen tot elkaar aantrok?

‘Ik denk dat dat de sleutel van onze relatie is’, bevestigt Khan. ‘Ik kan echt niet te lang naar Indische klassieke muziek luisteren – ik krijg dan een verstikkend gevoel, en ik voel dat een deel van mij daar niet volledig thuishoort. Maar ik krijg datzelfde verstikkende gevoel als ik me onderdompel in moderne muziek en dans.’

Wat hun samenwerking nog verder onderscheidt van de meeste choreografische ondernemingen, is dat de dans in geen geval altijd een reactie op de muziek is. ‘Onze manier van werken is nogal symbiotisch’, zegt Sawhney. ‘Soms toont Akram me een stuk choreografie waarvan sommige stukken al bijna volledig vastliggen, maar op andere momenten zal hij me vragen eerst de muziek te maken. Het vloeit vrij natuurlijk in beide richtingen.’

‘Het proces varieert continu’, vindt ook Khan. ‘Bij *Vertical Road* bijvoorbeeld, was de muziek al lang op voorhand klaar, nog voor ik de studio was ingedoken, maar gewoonlijk spelen we sterk op elkaar in tijdens het hele proces. We praten eerst een jaar lang over het project, waarbij we de emotionele en narratieve inhoud trachten te identificeren

van de verschillende scènes en onderwerpen die we willen verkennen. En dan kneedt het zichzelf stilaan van iets vormloos tot een afgewerkte scène.’

Dat concept van artistieke ontdekking is een essentieel thema in *Confluence*. ‘Een van de ideeën die we bespraken was “Wat is creativiteit?”’, vertelt Sawhney. ‘Mensen zoals (gewezen *sitarvirtuoos, nvdr*) Ravi Shankar zeiden dat de raga in de lucht om je heen zit, en dat de muzikant louter het medium is dat deze naar buiten brengt. En ook Michelangelo zei dat de beelden zich alleen maar hadden verborgen in het marmer. Vergelijkbare ideeën dus van verschillende creatieve mensen! En dat fascineerde ons immens, het idee dat er een soort van creatieve vonk bestaat in het weefsel van de realiteit!’

Khan en Sawhney zijn het erover eens (net als de meeste toeschouwers) dat hun sterkste voorstelling samen vóór *Confluence*, *zero degrees* was, een uitzonderlijk meeslepend verhaal dat gebruik maakte van grensoverschrijdende technieken. Daardoor konden ze niet alleen samenwerken met Gormley maar ook met de Belgisch-Marokkaanse danser-choreograaf Sidi Larbi Cherkaoui. ‘Ik denk dat dát het werk is dat het meest organisch is ontstaan,’ zegt Khan, ‘en we groeiden alle vier samen tijdens dit stuk. We praatten over dingen die ons alle vier bezighielden – grenzen en identiteit – en ook *bahok* groeide daar min of meer uit. *zero degrees* ging heel erg over onze identiteiten, en over hoe de meesten van ons zich in mindere of meerdere mate voelen, vooral dan wat het gevoel betreft dat we ergens ‘niet thuishoren’.’

Het is dan ook veelzeggend dat ze *Confluence* openden met een fragment uit *zero degrees*. Maar daarbij was – en is – het deze keer wel Sawhney in plaats van Cherkaoui die Khan bijstaat in de uitvoering van het fascinerende stuk waarin ze synchroon spreken over het verloren paspoort: 'Sinds ik dat hele stuk dat hij deed met Larbi uit mijn hoofd heb moeten leren, heb ik nog meer respect gekregen voor wat hij doet!' geeft de componist toe. 'Bovendien wordt het dansers ook niet altijd in dank afgenomen wanneer ze woorden gebruiken. Het is dan ook erg dapper van Akram dat hij dat wél heeft gedurfd, en dat hij zijn eigen weg probeert te smeden met zijn eigen musical-theaterperspectief.'

Khan en Sawhney begrijp elkaar duidelijk benijdenswaardig goed. Maar is er dan nooit enige wrijving tussen hen? 'We hebben allebei een sterk idee over wat we goed vinden', vertelt Sawhney. 'En de laatste tijd komen die ideeën blijkbaar nogal overeen! Er zijn af en toe wel momenten geweest dat we allebei een ander perspectief hadden, maar we kunnen alles altijd goed uitpraten en samen een oplossing zoeken. Als we allebei een ander idee hebben en we allebei passioneel achter ons eigen idee staan, proberen we een manier te vinden om elkaars ideeën uit te testen en te zien welk het beste aanvoelt. En normaal vinden we dan al snel een uitweg.'

Ik stel Khan later die dag dezelfde vraag, en verklap hoe Sawhney vertelde dat ze altijd een vriendschappelijke manier vinden om een oplossing te vinden. 'Hij liegt!' gooit hij er meteen uit, maar voegt er meteen daarna aan toe: 'Nee, nee, dat is maar een grapje. Ik zou zelfs zeggen dat we soms net proberen elkaar op te stoken. Omdat we ook zulke goede vrienden zijn, willen we net een soort van spanning creëren, maar dat is nooit

negatief. Het is een ongewone combinatie voor ons beiden, omdat we elkaars taal min of meer begrijpen. Ik bedoel, een componist begrijpt niet noodzakelijk altijd de taal van de choreograaf, en omgekeerd. Maar Nitin begrijpt wél echt beweging, hij begrijpt het creatieproces dat ermee samenhangt. En dat is een goed startpunt voor ons beiden.'

Mark Monahan is recensent voor The Daily Telegraph. Dit artikel werd oorspronkelijk gepubliceerd door Sadler's Wells.
Vertaling: Liesbet Coppens

Confluence © Eliot Franks

Akram Khan over *Confluence*

'Tijd' is wat Nitin en mij oorspronkelijk heeft samengebracht ... En 'tijd' bedoel ik daarbij niet in de conventionele zin ... niet in de westerse, mannelijke zin van de lineaire kloktijd waarin zowel Nitin als ik opgroeiden en werden onderwezen. Ik bedoel tijd in een andere zin ... natuurlijke tijd, seizoenstijd, emotionele tijd, levenstijd, ruimte-tijd, mythische tijd, spirituele tijd. En het is in deze cyclische zin van 'tijd' dat we onze eerste conversaties voerden, waarop we onze eerste dromen bouwden. We waren er ons in die fase van onze creatieve weg zelfs niet eens van bewust, dat we een diepgaande verbinding deelden die zich manifesteerde in de vorm van een diepe fascinatie en nieuwsgierigheid om de onvermijdelijke complexiteit van de 'oosterse tijd' te ontdekken.

In een wereld waarin dingen steeds meer wegwerpproducten worden, waar esthetici gedichteerd worden door trends en kwaliteit door kortstondige verschijnselen, wilden we iets creëren met een duurzame waarde. Met één hand en één oor reikten en luisterden we naar de traditie, en met de andere reikten we naar het onbekende, het niet-vertrouwde.

Ik heb het gevoel dat *Confluence* een reis is door de verschillende werken die we in de loop van een decennium creëerden, waar we traag en soms pijnlijk, maar toch altijd vol humor, door zijn gereisd. Een stuk creëren is niet altijd gemakkelijk, eigenlijk is het dat zelfs meestal niet. Het is gewoonlijk een combinatie van harde woorden, vermoeide spieren, sterke visies, bemoedigende glimlachjes, oneindige uren, schouderklopjes, gestresseerde stiltes en lange ontbijtsessies samen. Maar tijdens dit alles wisten we altijd dat we niet alleen waren op deze reis. *Confluence* zal voor u als toeschouwer, net zoals voor mij, een weerspiegeling vormen van onze 'tijd' samen, als scheppers, als artiesten, en het belangrijkste van alles: als vrienden.

Ik kijk alvast uit naar onze toekomstige samenwerkingen.

Akram Khan
Vertaling: Liesbet Coppens

Nitin Sawhney over *Confluence*

Samenwerken is voor elke kunstenaar een persoonlijke uitdaging. De meesten van ons leven in hun eigen cocon, hun eigen vertrouwde wereld, gewatteerd door de beperkingen van onze eigen verbeelding. We keren steeds opnieuw terug naar onze vertrouwde woordenschat, beelden, geluiden, gedachten en gevoelens die de grenzen van onze ervaring en expressie vormen. Toch maken we af en toe een doorbraakmoment door – een zeldzaam ogenblik waarop de intimiderende beperkingen van onze mogelijkheden wegsmelten en we opnieuw durven te focussen door nieuwe lenzen. Akram ontmoeten, en kennismaken met zijn werk, dat was voor mij zo'n moment. Een creatieve partner vinden met wie je een gemeenschappelijk gevoel van zingeving, ideologie en esthetiek deelt, dat is een zeldzame en inspirerende openbaring. Toen ik voor het eerst hoorde over Akrams virtuositeit, en zeker toen ik het daarna zelf ervoer, was ik zo geïntrigeerd dat ik besloot contact met hem te zoeken. Zijn nederigheid, vooruitziendheid en open geest waren ondanks zijn jonge leeftijd al zo duidelijk zichtbaar, dat ik onmiddellijk wist dat hij mijn natuurlijke tegenhanger was.

Ik was me er van bij het begin sterk van bewust dat Akram een unieke visionair is. Hoewel hij een diep respect had voor de traditionele vorm en het rijke erfgoed van zijn *Kathak*-training, gaven zijn hedendaagse werk en zijn Londense achtergrond hem een krachtige en interessante voorsprong op andere dansers die ik had ontmoet. Ik had natuurlijk al jarenlang met verschillende vormen en met vindingrijke kunstenaars samengewerkt. Maar Akram is anders. Hij is een provocateur, een katalysator, een activist, een futurist, een sterk getrainde en ambitieuze natuurkracht ... Met hem samenwerken was

pure inspiratie van bij het allerprilste begin. *Confluence* was oorspronkelijk opgevat als een informele conversatie tussen ons tweeën als curatoren van het *Svapnagata*-festival. Het was initieel bedoeld als een retrospectieve, en daaruit groeide het idee, misschien onvermijdelijk, uit tot een uitvoering die op zichzelf stond. *Confluence* gaat over het begin en het einde van een creatieve reis – van die eerste zoektocht naar een vonk van artistieke motivatie, tot die wazige gangen tussen verbeelding en geheugen waar onze dromen wonen.

Hoewel de meeste muziek afkomstig is uit mijn eerdere samenwerkingen met Akram, zijn er ook stukken die speciaal zijn geschreven voor *Confluence*, met een nieuwe choreografie en nieuwe ontwerpen. Uiteindelijk was het onze bedoeling zowel de creatieve processen te tonen als het eindresultaat. Voor ons tweeën is verbeelding vaak als het getij, dat heen en weer vloeit in symbiotische harmonie, of net integendeel, als een gevecht, oneindig provocerend en uitdagend opdringerig.

Samenwerken met Akram, dat is alsof je door de essentie van de *Natya Shastra* (de Indische 'codex voor de dans' uit 400 vC, nvdr) zelf wandelt. Er zit geen greintje angst in zijn bereidheid om de beproevingen van nog maar eens een ander perspectief aan te gaan, precies omdat hij zo boordevol vertrouwen zit. En dat spreekt uit al zijn werk. *Confluence* is een viering, niet alleen daarvan maar ook van onze artistieke reis, onafhankelijk van elkaar én samen. En ik kijk nu al uit naar nog zó veel meer.

Nitin Sawhney
Vertaling: Liesbet Coppens

Confluence © Eliot Franks

Cesena © Herman Sorgeloos

za 10.03.12 / 20.00 / Concertzaal
Cesena / Rosas & Grindelavoix
Voor Cesena werken Anne Teresa De Keersmaecker en Rosas samen met Björn Schmelzer en diens ensemble grindelavoix. Waar de schemering in *En Atendant* haast onmerkbaar overliep in de nacht, luidt dit stuk het begin van de dag in. Negentien dansers en zangers staan samen op de vloer, en tasten de grenzen van hun kunnen af, opnieuw in dialoog met de 14e-eeuwse partituren van de *Ars Subtilior*.

Édouard Lock © Carl Lessard

za 19.05.12 – zo 20.05.12 / Concertgebouw
Domein Édouard Lock
Het Domein Édouard Lock belicht diverse facetten van deze Canadese choreografische persoonlijkheid. Lock brengt op zaterdag met zijn gezelschap La La La Human Steps een nieuw groepswerk. Op zondag kan u een gesprek met de choreograaf meemaken en zijn er een aantal documentaires te zien. We sluiten het Domein af met *Amelia, le film*, een choreografische langspeelfilm.

In het Concertgebouwcafé kunt u gezellig nagenieten met cultuurliefhebbers en mogelijk ontmoet u er ook de artiesten.

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 7 ZAAND 34
BRUGGE

PROVINCIE
West-Vlaanderen

BRUGGE

FLUXYS
FEDERATION ROYALE DES ARTS DU SCÈNE

MUZE
MUSE

Grensoverschrijdend netwerk voor
klassieke en hedendaags
klassieke muziek

DeMorgen
een open geest bedrijf meer

Knack

Klara

COBRA
be

focus • wtv